

לעילוי נשמת

מרת אלישבע ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

היה צריך מנה ומכר השדה השווה מאתים

ספק בגמרא, במי שהיה צריך מנה, והיו לו שתי שדות, אחת שווה מנה, ואחת שווה מאתים, והיה יכול לטרוח ולמצוא קונים לשדה השווה מנה, ולא טרח, אלא מכר את השווה מאתים, ולאחר מכן היה מחזר אחר הקונה שישלם לו.

האם מתוך שבחר למכור את הגדולה, ולא טרח למכור את הקטנה, מוכח שהגדולה אינה חביבה בעיניו, ודינו כדין מוכר שדהו מפני רעתה, שהמכר חל, אף על פי שמחזר אחר הקונה שישלם לו.

או שאין בכך ראייה שהשדה אינה חביבה לו, ומתוך שמחזר אחר הקונה שישלם לו, מוכח שלא מכר, אלא על תנאי שיקבל את כל התשלום מיד.

חמור לשון נקיבה

בכל הסוגיה החמור מוזכרת בלשון נקיבה, ואף שברוב המקומות בכתובים החמור מוזכר בלשון זכר, כבר מצינו בספר שמואל (בי"ט כ"ז), "אחבשה לי החמור וארכב עליה", וכתב שם הרד"ק שחמור כולל זכר ונקיבה.

שכר את החמור ושינה במקום הילוכה

השוכר את החמור להוליכה במקום אחד והוליכה במקום אחר ומתה.

אם הבהמה מתה על ידי דבר שבוודאי היתה מתה ממנו, גם אם היתה הולכת במקום

ששכרה לכך, השוכר פטור מלשלם. כגון

ששכרה להוליכה בהרים, והוליכה במישור, ומתה על ידי שהוחלקה, [ובהרים היא ראויה להחליק יותר מאשר במישור], או ששכרה להוליכה במישור, והוליכה בהר ומתה מחמת החום, [ובבקעה חם יותר, וראויה למות מחום יותר מאשר בהר].

התוס' מפרשים, שהשוכר פטור, אף על פי שמתחילה פשע, כששינה להוליך במקום אחר ממה ששכר, שהרי כששכר להוליך בהר, והוליך בבקעה, פשע לעניין זה שהבקעה חמה יותר, וכששכר להוליך בבקעה, והוליך בהר, פשע לעניין זה שההר עלול להחליק, ומכל מקום, השוכר פטור, אף לדעת האומרים תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב, כי רק כשהאונס בא מחמת הפשיעה, הם מחייבים, אבל האונס הזה היה בא לבהמה גם לולא הפשיעה, שהרי אם היה מוליכה בהר, ודאי היתה מחליקה, [שהרי אף במישור החליקה], ואם היה מוליכה בבקעה, ודאי היתה מתה מחום, [שהרי אף בהר מתה מחום], וכשהאונס היה בא גם לולא הפשיעה, הכל מודים שהשוכר פטור.

אולם רב אלפס מפרש, שלדעת האומרים תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב, השוכר חייב בכל אונס שבא אחר פשיעה, אפילו אם היה האונס בא לולא הפשיעה, ולפירוש, הם אינם פוטרים את השוכר, אלא משום שלדעתם המשנה מהולכה של הר לבקעה, ומבקעה להר, אינו נחשב פושע כלל, כי אפשר להיזהר בהר מהחלקה, ובבקעה מהחום, [ורק כששינה ולא נזהר מהדבר העלול לקרות מחמת השינוי, הוא חייב כפושע].

ואם הבהמה מתה מחמת ששינה מהשכירות,

והוליכה במקום שלא שכרה לכך, [אף על פי שלא הוליכה יותר ממה שאמר שיוליך אותה] **השוכר חייב לשלם, כי מתה מחמת פשיעתו, שהוליכה במקום שעלולה להינזק בו, ולא שמרה מאותו נזק.**

הדברים הפשוטים, כגון ששינה להוליכה בהר, והחליקה ומתה. או ששינה להוליכה בבקעה, ומתה מחמת החום.

ולדעת אמרי דבי רבי ינאי, כגון שמתה כדרכה מחמת שינוי האויר בין המקומות. מרש"י משמע שאף על פי שאין הוכחה שהיה שינוי אויר בין המקומות, המשכיר נאמן לומר, שמחמת השינוי היא מתה, כי היתה רגילה לאויר הרים או לאויר בקעה, וכששינה להוליכה לאויר אחר, מתה. אבל התוס' כתבו, שאם מתה כדרכה, אין המשכיר נאמן לומר שמתה מחמת שינוי האויר, אלא אם כן ידוע שאותו יום היה האויר של המקום ששינה להוליכה בו, שונה מהאויר של המקום ששכרה להוליכה בו, כגון שהוליכה במקום שלג ומטר.

ולדעת רבי יוסי ברבי חנינא, כגון שמתה מחמת מאמץ המלאכה, [אם שינה להוליכה בהר, מאמץ העליה גרם לה שאחר כך מתה, ואם שינה להוליכה בבקעה, ומתה מחמת מלאכתה, השינוי גרם לה, כי אם היה מוליכה בהר, האויר היה נותן בה כח, ולא

ולדעת רבה – כגון שהכישה נחש ומתה. לפי הפירוש השני בתוס', מדובר ששינה להוליכה למקום שידוע שיש בו נחשים, ואם כן השוכר חייב, כי מתה מחמת פשיעתו. אולם לפי הפירוש הראשון בתוס', דברי רבה אינם כדעת האמוראים הקודמים, כי מדובר שהכשת הנחש נחשבת לאונס, משום שלא היה ידוע שיש במקום הזה נחשים, והטעם שחייב, כי מתחילה פשע כששינה להוליכה למקום שלא שכרה, והאונס הזה בא רק מחמת הפשיעה, כי אם היה מוליכה במקום ששכרה לא היה הנחש מכישה, ולדעת רבה, תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב.

ואם הבהמה מתה כדרכה.

לפי הפירוש הראשון בתוס', עצם השינוי בין הר לבקעה נחשב כפשיעה, ואם כן הדבר תלוי במחלוקת אביי ורבא. **לדעת אביי** כשמתה כדרכה אחר שפשע להוליכה במקום שלא שכרה, האונס בא על ידי הפשיעה, כי רק שם היה מלאך המוות הורג אותה, ובזה הכל מודים שהאונס נחשב לפשיעה, והשוכר **חייב. ולדעת רבא** כשמתה כדרכה, הכל מודים שהשוכר פטור, כי בכל מקום מלאך המוות היה הורג אותה, ובאונס שהיה קורה גם לולא הפשיעה, הכל מודים שהשוכר פטור.

ולפי הפירוש השני בתוס', עצם השינוי בין הר לבקעה אינו נחשב לפשיעה, כי אפשר להיזהר בהר מהחלקה, ובבקעה מהחום, וממילא **הכל מודים, שאם מתה כדרכה, אין זה אלא אונס, והשוכר פטור** מלשלם.

וכל זה לפירוש התוס', אבל לפירוש רש"י, כששינה בין אויר הר לבקעה ומתה כדרכה, כבר התבאר בדברי רבי יוסי ברבי חנינא, שהדבר נחשב לפשיעה, ורק כשישנה בין הר להר, ובין בקעה לבקעה, יש לדון כאחד משני הפירושים הללו.

ולדברי רבי יוחנן כל האמור לעיל הוא כדברי

חכמים אבל דעת רבי מאיר כך היא: כל

המעביר על דעתו של בעל הבית נקרא גזלן, ולכן אם שכר בהמה להוליכה במקום אחד, והוליכה במקום אחר, ומתה, אפילו מתה על ידי דבר, שבוודאי היתה מתה ממנו גם אם היה מוליכה במקום ששכרה להוליכה בו, חייב לשלם, כי משעה ששינה מהשכירות נעשה כגזלן, והתחייב לשלם מה שגזל, אפילו נאנס אצלו.

צָבַע שֶׁקִּיבֵל לַצְבוּעַ צֶמֶר

בצבע מסוים וצבע בצבע אחר

לדעת רבי מאיר – מאחר ששינה מדעת בעל הבית, נעשה כגזלן של הצמר, וחייב להחזיר לבעלים דמי צמר לבן כמו שקיבל.

ולדעת רבי יהודה – הצבע אינו נחשב לגזלן, והצמר הצבוע עדיין ברשות בעליו, ומכל מקום מאחר ששינה ממה שאמר לו בעל הבית, ידו על התחתונה, ואינו מקבל כל שכרו כדין שכיר העושה מלאכת בעל הבית, אלא כדין משביח נכסי חבירו שלא מדעתו, שאם השבח שהשביח הצמר יתר על ההוצאות שהיו לצבע [דמי עצים וסממנים], נוטל את ההוצאות, ואם ההוצאות יתרות על השבח, נוטל את השבח.

דין מגֵבַת פורים

מעות פורים **ביד הגבאים** – גבאי צדקה שגבו מעות, לקנות בהם סעודת פורים לעניים בני העיר, אפילו גבו יותר מהצורך, **אינם רשאים לשנות את המעות לדברים אחרים** של צדקה, **אלא יקנו מאכלים בכל המעות, ואם ישארו מאכלים לאחר פורים, ימכרו אותם, ויפול הממון לכיס של צדקה,** [ובשאר צדקות אין הדין כן, והגבאים רשאים לשנותם למה שירצו].

מעות פורים **ביד העניים – לדעת רבי מאיר** עניים שקבלו מעות לקנות בהם סעודת פורים, **אסור להם לקנות בהם דברים אחרים, אלא אם כן התנה במעמד אנשי העיר. ורבן שמעון בן גמליאל מיקל.**

עני המשנה צדקה שקיבל

לדעת רבי מאיר, עני שקיבל ממון כדי לקנות בו דבר מסוים, אסור לו לקנות בו דבר אחר, כי כשמשנה מדעת בעל הממון, הרי הוא כגזלן.

נזקי עש ותולעים

עש אוכל צמר ואינו אוכל פשתן. וי"מ שתולעים מזיקות לפרדות אדומות ולא לפרדות לבנות.

חמור שהבריקה

י"א שהכוונה לחמור שנעשית **עיוורת**, [ונקראת חמור זו מבריקה, מלשון ברק ואור, כמו שנקרא העיוור סגי נהור].

וי"א שהכוונה לחמור שהתולעים התליעו

ברגליה, ובארמית נקרא ענין זה בשם אבזקת.

ומכל מקום, לכל הפירושים, **חמור זו אינה** ראויה למלאכה כשאר חמורים, **אלא עושה פחות משאר חמורים**.

חמור שנעשית אנגריא [=שנטלוה לעבודת המלך]

רש"י מפרש, שיש אנגריא שנוטלים את החמור, כדי ללכת למקום מסוים, ונוטלים אותה והולכים עד שמוצאים אחרת, ומניחים את הראשונה ונוטלים את השנייה, עד שמגיעים למקומם, ובכל פעם הבעלים של החמור הולך אחריה, עד שישחררו אותה, ואנגריא זו נקראת **אנגריא שאינה חוזרת**, כי לא יחזירו לו את החמור למקומו, [וכן כל אנגריא שנוטלים את חמורו ולא יחזירו אותה למקומו]. ויש אנגריא שנוטלים את החמור מבעליה לצורך מסוים, ולאחר מכן מחזירים אותה לבעליה, ואנגריא זו נקראת **אנגריא החוזרת**, כי יחזירו לו את החמור למקומו. [כך נראה פירוש רש"י מתוך הסוגיה].

ור"ח מפרש שאנגריא שאינה חוזרת, היא אנגריא שלא יחזירו לו לעולם.

השוכר חמור [או דבר אחר] **למלאכה**

וארע בה דבר המעכב את המלאכה

א. מתה או נשברה. מאחר שהחמור המתה אינה ראויה לשום מלאכה, **המשכיר חייב להעמיד לשוכר חמור אחרת** תחת הראשונה, שהרי השתעבד להעמיד לו חמור למלאכה. ובדף ע"ט יתבאר בעזה"י, שכן הדין במשכיר חמור סתם, אבל אם השכיר חמור מסויימת, אינו מחוייב להעמיד לו חמור אחרת.

ב. הבריקה או נשתטית. אם נשכרה לשאת משאות, מאחר שעדיין ראויה לכך, אין בכך שנפגמה לחייב את המשכיר להעמיד אחרת במקומה, אלא **אומר לשוכר הרי שלך לפניך**, טרח ויישר אותה בדרכים [אם נסמית], או הולך אותה לאט [אם עלו בה תולעים], ואף על פי שבכך אינה עושה כבתחילה, מאחר שעושה ואינה בטלה לגמרי, הדין עם המשכיר, כי אומר לשוכר שגם מזלו גרם לכך. **אבל אם נשכרה לרכוב עליה**, או להוליך עליה כלי זכוכית, שוב אינה ראויה לכך, כי יש חשש שתיפול תחתיו בגשר, או תשליכנו באחת הפחתים, וינזק, [הוא או כלי הזכוכית], ולכן לעניין זה דין החמור כמי שמתה או נשברה, שאינה ראויה למלאכה כלל, ועל המשכיר להעמיד לו חמור אחרת.

ג. נעשית אנגריא. < לדעת רב [וחכמי הברייתא], אם החמור תחזור לכאן בלא שהשוכר יצטרך ללכת להביאה [=אנגריא חוזרת], הרי זה כחמור שהבריקה, שעובדת יותר לאט מהאחרות, ומכל מקום מאחר שתעבוד לו, באותו מקום ששכרה, המשכיר אומר לו הרי שלך לפניך. אבל אם לא תחזור לכאן, [אלא על ידי שהשוכר יטרח להביאה =אנגריא שאינה חוזרת], מאחר שלפי תנאי השכירות, [שהשוכר אינו מחוייב לטרוח ולהביא את החמור], לא תהא כאן חמור כלל, הרי זה כחמור שמתה או נשברה, ועל המשכיר להעמיד לשוכר חמור אחרת. < ולדעת שמואל [ורבי אלעזר ברבי שמעון], אם השוכר מתעכב במלאכתו מחמת האנגריא, המשכיר חייב להעמיד לו חמור אחרת, אפילו כשהאנגריא תחזיר את זו לכאן, כי כל הזמן הזה שאין החמור כאן, היא אינה עושה לו כלום, ואינה דומה לחמור שהבריקה, שעושה לאט ואינה בטלה לגמרי בשום זמן. ואם אינו מתעכב במלאכתו מחמת האנגריא, כגון שהיא נוטלת את החמור למקום שהוא צריך לה, אף על פי שאינו יכול לרכוב עליה בדרך לשם, וצריך לטרוח וללכת לשם, אין המשכיר חייב להעמיד לו אחרת. ור"ח מפרש, שלדעת שמואל הדבר תלוי במזל מי מהם גרם לכך שיטלו את החמור, אם הם מחפשים בבתים, והיו מוצאים אותה אפילו אם לא היה שוכר אותה, על המשכיר להעמיד לו חמור אחרת, אבל אם לא חפשו בבתים, ורק מפני שהלך השוכר בדרכם, נטלו אותה ממנו, מזלו של השוכר גם גרם לכך, וההפסד עליו.

ניתן לקרוא את האותיות המודגשות בלבד כסיכום קצר של הדף

[לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון](#)

להצטרף לקבוצת וואצאפ לקבלת הקבצים מידי יום לחצו על [הקישור הבא](#)

להצטרף לקבוצת טלגרם לקבלת הקבצים מידי יום לחצו על [הקישור הבא](#)

כל הזכויות שמורות ©

מותר להפיץ שלא למטרה מסחרית